

**Регионален исторически музей
„Стою Шишков“ - Смолян**

ОТЧЕТ

2015

ОТЧЕТ

ЗА ДЕЙНОСТТА НА РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ „СТОЮ ШИШКОВ“ – СМОЛЯН ЗА 2015 ГОДИНА

УСТОЙЧИВИ ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЧИ:

1. Изпълнение мисията на музея и на планираните задачи, съгласно „Правилник за устройството и дейността на Регионален исторически музей „Стою Шишков“ – Смолян“ и изискванията на българското законодателство за културното наследство и музеите.
2. Опазване и експертиза на движимите културни ценности (ДКЦ), притежание на музея. Дигитализация на музейни фондове - въвеждане данни в електронните информационни масиви по собствено разработена Музейна информационна система на новопостъпили културни ценности.
3. Подобряване условията и усъвършенстване системите за сигурност за съхранение на ДКЦ.
4. Дейности, обвързани с естеството на институцията като научно-изследователска. Организация и участия в наши и външни научни форуми.
5. Адекватно и научно-издържано, пряко и интерактивно популяризиране на културното наследство на Смолянска област. Задоволяване на потребностите на съвременната музейна публика, ползваща предлаганите от нас услуги и посещаваща експозицията, изложбите и образователните програми.
6. Повишаване квалификацията на експертите, работещи в институцията чрез включването им в различни изследователски и популяризаторски програми и проекти и поощряване за самоусъвършенстване, учене през целия живот и създаване на авторски разработки.

ВОДЕЩИ ЗАДАЧИ ЗА ГОДИНАТА:

1. Утвърждаване на институцията като културен и научен институт с регионални функции за Смолянска област, който издирва, изучава, опазва и представя културни и природни ценности и образци с познавателна, образователна, изследователска и естетическа цел.
2. Честване 80-годишнината от създаване на музей в Смолян и 150-годишнината от рождението на неговия основател Стою Шишков.
3. Честване на 70-годишнината от края на Втората световна война, 90-годишнината от рождението на Ласло Наги и др., свързани с дати от националната и регионалната история и с бележити личности.
4. Участие на институцията и нейните експерти в Роженския събор, в Регионалния преглед в Копривщица-2015 и други значими за местната общност културни събития.

СЪБИРАТЕЛСКА И ФОНДОВА ДЕЙНОСТ

Събирателската дейност е подчинена на дългосрочните и годишни планове на отделите, в резултат на което през 2015 г. в музея постъпват общо 258 единици: 146 движими културни ценности и 112 предмета в научно-спомагателните фондове.

Отложена е обработката на вещи и снимки на смолянски спортисти, участници в зимни и летни олимпиади от последните десетилетия на XX в. до началото на XXI в., с които да се постави началото на т.нар. „Олимпийска колекция“ към фонд „Най-нова история“. Във фондвата работа, подчинена на съвременните нормативни документи за музейното дело в страната, се прилагат дейности по експертиза, идентификация, регистрация и завеждане в инвентарни книги на новопостъпили движими културни ценности, съгласно Закона за културното наследство и поднормативните актове.

Фондвата дейност в РИМ-Смолян е регламентирана от ЗКН, съответните Наредби на министъра на културата, вътрешни правилници и заповеди на институцията

I. Идентификация на движими културни ценности по смисъла на чл. 96 от Закона за културното наследство.

През 2015 г. са проведени 2 заседания на комисии по идентификация за попълване на музейните фондове с придобити от археологически разкопки находки и получени като дарения движими вещи. Проведени са 7 заседания по заявка на физически лица. За резултатите от идентификацията са изготвени 179 експертни заключения. Издадени са 8 удостоверения по чл. 17, ал. 2, т. 1 от Наредба № Н-3/03.12.2009 г.

II. Регистрация, научно описание и научно-техническа обработка.

Със заповед на директора на РИМ-Смолян, на основание чл.10 от Наредба № Н-6 за формиране и управление на музейните фондове на Министерство на културата, е назначена Фондова комисия за 2015 г. Проведени 5 заседания на фондвата комисия, на които са разгледани общо 271 единици, разпределени по фондове както следва:

Вид Фонд	Основен Фонд	Спомагателен Фонд
Археология	9	4
Нумизматика	1	5
Най-нова история	2	68
Нова история	99	12
Етнография	16	12
Фолклор	4	5
Дичо Петров	15	0
Изкуство	0	19
ОБЩО:	146	125

Заведени са и други регистрирани постъпления:

Библиотека - книги	184 тома
Библиотека – дигитални издания	6 единици
Научен архив	96 арх. единици

Общо регистрираните постъпления през 2015 г. възлизат на **557 единици**. Всички те са заведени в съответните инвентарни книги и регистри и предадени за съхранение и ползване по установения ред на материално-отговорните лица.

Паспортизацията на фондовете е една от постоянните дейности на музейната институция. Продължава чрез попълване на електронни формати на научни паспорти.

През 2015 г. са изготвени и заведени в Научен архив 146 експертни заключения на постъпилите през годината ДКЦ. Регулярно са актуализирани електронните научни паспорти в графите за движение, консервация, публикации и допълнително проучване на наличните ДКЦ. В научния архив са предадени 2191 научни паспорта на книжен носител, отнасящи се за заведени във фондове „Етнография“, „Фолклор“ и „Обреден реквизит“ ДКЦ.

III. Музейна информационна система (МИС).

МИС в РИМ-Смолян е собствена разработка, основно използвана при вътрешна необходимост – за печат на експертни заключения от идентификации и на научни паспорти, описи от инвентаризации, движение на фондовете, справки за служебно ползване и при заявка на външни потребители. Базите-данни са във версия Access 2010. Данните за новопостъпилите във фондовете ДКЦ и предмети в НСФ, архивни единици в Научен архив, книги в библиотеката се добавят своевременно.

Дигиталните изображения, с които разполага РИМ-Смолян, се управляват по два модела. Снимките на ДКЦ от фондовете са организирани на основа „име на файл“, където името на файла започва с инвентарния номер на предмета. Използват се две версии на снимките – оригиналната висока резолюция и умалено до 700 пиксела копие за онагледяване в модул „Фондове“. През 2015 г. са заснети и въведени в база „Фондове“ изображения на 400 ДКЦ със 667 кадъра. Събитийните снимки (репортажи, документиране на изследователска дейност, рекламно-информационни материали), описани с метаданни в полета IPTC и въведени в безплатния програмен продукт за управление на цифрови изображения Daminion, който музеят използва от 2011 г., до края на 2015 г. достигат 3 каложни файла с общо 32 270 описани снимки. От тях 2097 бр. са сканирани ч./б. и цветни негативи и диапозитиви от Фотоархива на музея. В периода 2011-2015 г., успоредно с дигитализация на ДКЦ, е стартирал процес на професионално сканиране Фотоархива на РИМ-Смолян, причислен към научно-спомогателния фонд. За 2015 г. са сканирани 504 единици, предназначени за музейна фотоизложба и публикации.

IV. Опазване и контрол на движимите културни ценности.

През 2015 г. за фондохранилище е ремонтирано помещение от 45 м², чието оборудване предстои. Набавени са пособия за съхранение и транспортиране на колекции – кутии (за колекции „Фалеристика“ и „Сграфистика“) и куфари (за колекции „Дребни тъкани“, „Облекло“ и „Накити“), предадени на съответните фондови отговорници.

През 2015 г. е завършена изискваната по закон на всеки пет години пълна инвентаризация на музейните фондове на РИМ-Смолян, разпоредена със Заповед № РД-11-80/15.09.2014 г. на директора на музея. В резултат са съставени следните протоколи:

Протокол № РД-13-12/24.09.2014 г. (фонд Оръжие)

Протокол № РД-13-13/07.10.2014 г. (фонд Оригинални произведения на изкуството)

Протокол № РД-13-18/10.11.2014 г. (фонд Обреден реквизит)

Протокол № РД-13-19/10.11.2014 г. (фонд Фолклор)

Протокол № РД-13-20/11.11.2014 г. (фонд Българските земи XV-XIX в.)

Протокол № РД-13-2/03.02.2015 г. (Нумизматика)

Протокол № РД-13-6/24.04.2015 г. (фонд Дарение о.з. полк. Райчо Пеев Харбалиев)

Протокол № РД-13-8/19.05.2015 г. (фонд Ласло Наги)
Протокол № РД-13-199/28.05.2015 г. (фонд Археология)
Протокол № РД-13-11/23.06.2015 г. (фонд Етнография)
Протокол № РД-13-12/26.06.2015 г. (фондове Дичо Петров, Кирил Маджаров, Нова история на България)
Протокол № РД-13-13/26.06.2015 г. (фонд Най-нова история)

Извършено е отчисление на липсващи от десетилетия единици от фондове „Нова история“ – 34 бр. документи и снимки, предадени през 1966 и 1972 г. в Държавен архив – Смолян, по чл. 32 (1).1 от Наредба № Н-6/11.12.2009 г. за формиране и управление на музейните фондове; по чл. 32 (1).3 от същата Наредба - по една ДКЦ от фондове „Нова история“ и „Кирил Маджаров“, върнати на собственици.

В консервационно-реставрационното ателие на музея, където работи щатен експерт, включен в регистъра на Министерство на културата на лицата по чл. 165, ал.1 от ЗКН, е извършена консервация на 104 ДКЦ от метал, кожа, дърво.

Целогодишно е провеждано регулярно наблюдение и коригиране на температурно-влажностния режим в помещенията за съхранение на ДКЦ и на материалите в научно-спомогателните фондове на музея. Планово са извършени годишната дезинфекция, дезинсекция и дератизация на фондовите помещения и цялостно на сградата. Колекция „Едри тъкани“ от Фонд „Етнография“ е подложена на евакуация поради инцидент, предизвикан от технически проблем с влагоуловител. 490 броя от включените в нея халища, покрови, черги и др. са почистени и съхранени във временно депо.

V. Методическа дейност

Периодично е предоставяна методическа помощ на музеи и обществени колекции, регистрирани на територията на Област Смолян, а именно: „Музей на спелеологията и родопския карст“ в Чепеларе, на общинските администрации в Златоград и Чепеларе, на кметство в с. Славейно и читалищата в с. Орехово и гр. Девин за обществените колекции, които притежават. Посочените обекти също така са посетени от музейни експерти.

ЕКСПОЗИЦИОННА ДЕЙНОСТ

1. Новосъздадени изложби и музейни кътове в РИМ-Смолян:

- „От Родопите до Алпите“, вещественна и фотодокументална, посветена на 70-годишнината от края на Втората световна война, с материали от фондовете „Нова история“, „Най-нова история“ и „Оръжейна колекция“, май-юни;
- „Музейни фотохроника“ – фотодокументална, с уникални кадри от музейния фотоархив, посветена на честванията „80 години музей в Смолян“ и на 18 юни – празник на град Смолян, юни;
- „Спомени за родопското овчарство“, фотодокументална, представена в местн. Смолянските езера, в рамките на Национално изложение на местни породи овце в Родопите „Овцевъдството – наше минало, настояще и бъдеще“, 29-30 август 2015 г.
- Музейни плакати на участници в Първи национален преглед на музейния плакат – Смолян-2015, заедно с подбрани плакати на РИМ-Смолян и на някои от музеите в побратимени на Смолян градове, в рамките на националната програма за „Европейски дни на наследството-2015“, 25 септември – досега.

- „Ласло Наги“, веществена, произведения на изкуството от фонд „Ласло Наги“, октомври-декември;

2. Гостуващи музейни изложби и изложби на организации, наши партньори:

- „От киноцентъра до музейната витрина“, изложба с автентични тракийски костюми – реквизит от филма на БНТ „Кап. Петко Войвода“ и лични вещи и отличия, снимки, документи на Димо Коларов, оператор на филма, предоставена от ИМ-Попово, февруари-април;

- „Цар Самуил – в битка за България“, фотодокументална изложба и документален филм на НАИМ при БАН, съпътствана от музеен кът с археологически артефакти от епохата на цар Самуил (X в.) от фонда на РИМ-Смолян, май-юни;

- „Дивите цветя“ – мейл-арт изложба на рисунки и авторски снимки на екзотични цветя от света, организирана от „Екосдружение Родопи“, юни-юли;

- „На седянка в Смолян“ – изложба-базар на ръчно изработени по автентични образци дантели, бижута от маниста, плъсти, везани чехли, шевици, колани, изделия от царевична шума и др., от членове на Национално сдружение „Работилница Седянка“, август;

3. Наши изложби и музейни кътове, гостували в други музеи, институции и на други места:

- „Наградната система на Царство България и НРБ“, веществена, експонирана в Регионален исторически музей – Търговище, март; в Исторически музей – Попово, април-октомври;

- „Родопски легенди и предания“ (избрано от колекция „Графика“ на РИМ „Стою Шишков“), АЕК-Златоград, февруари;

- „Съборът на Рожен – история, песни, звезди“, фотодокументална, представена в Музейната палата“ по време на Националния събор на животновъдите в България, юли;

- „Родопчани по фронтовете на Първата световна война“, фотодокументална в Смолян, октомври; в Златоград, ноември-декември.

4. Участие на наши експонати в съвместни изложби с други институции:

- „110 години от рождението на Анастас Стайков“ – предоставени са 12 картини за съвместна изложба с Художествена галерия – Смолян, показана в галерия „Петър Стайков“ – Смолян, май.

НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

През 2015 г. пред НАИМ при БАН са отчетени два археологически обекта, проучвани през 2014 г. – крепост край с. Кошница и могила край с. Момчиловци. Проведени теренни археологически обходи на територията на бъдещия контролно-пропускателен пункт в община Рудозем, в землището на село Орехово и на територията на община Доспат по заявка на Областна администрация и на община Доспат. В резултат са актуализирани и изготвени нови регистрационни карти на 26 археологически обекта в системата „Археологическа карта на България“.

Историческите отдели са продължили изследванията по темите за стопанско-икономически процеси в Средните Родопи, националноосвободително движение и просветно дело в Средните Родопи през XIX и XX в.; за Първа и Втора световни войни и участие в тях на среднородопското население с оглед подготовка на публикации, презентации и допълване данни за съхраняваните в музейните фондове движими културни ценности и предмети.

От отдел „Етнография и фолклор“ са проведени теренни проучвания, включени наблюдения и фотозаснемания на Роженски събор, Национален събор на народното творчество в Копривщица, на местни празници в Златоград и Смилян. Изследователската дейност е насочена и към авторски разработки с оглед участие в научни форуми.

През 2015 г. в различни издания са публикувани следните научни и научно-популярни изследвания на музейни специалисти:

Дамян Дамянов, Проучване на могила в м. Харамлицкото, северно от с. Момчиловци, община Смолян, област Смолян. – Археологически разкопки и открития през 2014 г., С., 2015, 254-247. Предварителна публикация.

Дамян Дамянов, Николай Бояджиев, Късноантична и средновековна крепост при с. Кошница, община Смолян, област Смолян. – Археологически разкопки и открития през 2014 г., С., 2015, 667-670. Предварителна публикация.

Ваня Йорданова, Празникът на славянската писменост и на българската просвета и култура сред българите в гр. Солун. – Празникът на Кирил и Методий. Пространства на духа. Т.1, С., ПАРАДИГМА, 2015, 265-278.

Ваня Йорданова, Празникът на светите братя в СОУ „Св. св. Кирил и Методий“ – Смолян. – Празникът на Кирил и Методий. Пространства на духа. Т.2, С., ПАРАДИГМА, 2015, 188-203.

Златка Петрова, Доброволците в РИМ „Стою Шишков“ – Смолян. – Музеите и устойчивото развитие. Сборник с доклади от Четвъртата национална среща. 3-5 юни 2015 г., гр. Бургас, София. ИК „НИ ПЛЮС“, 2015, 110-116.

Златка Петрова, Възрожденските училища и просветители в Средните Родопи до Руско-турската освободителна война 1878 г. – Годишник на Регионален исторически музей – Сливен, т. III, Сливен, ИК „Жажда“, 2015, 142-156.

Златка Петрова, Родопчани в Съединението и по фронтите на Сръбско-българската война. – Съединението на България от 1885 г. 130 години по-късно. Изд. РИМ-Пловдив. Пловдив, 2015, 116-127.

Златка Петрова, Големият родопски будител и революционер – свещеник Атанас Димитров (Поп Пала). – Сборник Тракия, ТНИ – Филиал Хасково, Т. VI. Хасково, 2015, 153-161.

Таня Марева, „Арапинът“ от Орехово. - Водачите на маскарада. Перник. АРГУС, 2015, 191-204.

Таня Марева, Родопа през 1903 година. – Известия на Тракийски научен институт. Книга XI-XII (2012-2013), С., 2015, 97-118.

Таня Марева, Обединеният град Смолян – в търсене на идентичност. – Музеите и устойчивото развитие. Сборник с доклади от Четвъртата национална среща. 3-5 юни 2015 г., гр. Бургас, София. ИК „НИ ПЛЮС“, 2015, 147-152.

Таня Марева, Кирило-Методиевски празници в Смолянско. Времеви и локални проекции. Форма и съдържание. – Празникът на Кирил и Методий. Пространства на духа. Т.2, С., ПАРАДИГМА, 2015, 142-187.

Таня Марева, Култът към св. равноапостоли Кирил и Методий в българската фалеристика, нумизматика, вексилология и филателия. (Към проблематиката за модерните веществени знаци на култа към св. равноапостоли Кирил и Методий). – Празникът на Кирил и Методий. Пространства на духа. Т.2, С., ПАРАДИГМА, 2015, 304-325.

През 2015 г. експертите от РИМ-Смолян са участвали с доклади, научни съобщения и презентации в различни форуми - конференции, кръгли маси, семинари и др., организирани от РИМ-Смолян, както и от други музеи, научни институти, университети и институции в Смолян и страната:

- двама в научна конференция „Музеи и колекции“, организирана от РИМ „Стою Шишков“, съвместно с НИМ и Община Смолян, със съдействието на Областна управа – Смолян, октомври.
- четирима в V-та поредна кръгла маса „В кадър: Стою Шишков, Смолянска област, Родопите“, организирана от РИМ-Смолян, съвместно с Община Смолян, държавните архиви в Смолян и Пловдив и НЧ „Кирил Маджаров“ - Устово, октомври;
- един в научна конференция „Визуалната антропология и музеят“, организирана от НБУ и РЕМ-Пловдив, март;
- един в семинар „Практическа реализация в читалищата на неформални образователни и възпитателни културни дейности. Възможности за развитие на интеркултурни изяви“, организиран от РЕКИЦ „Читалища“ – Смолян, април;
- един в кръгла маса „Развитие на културно-историческия туризъм в Източни Родопи“, организирана от АЕК – Златоград, съвместно с местната власт и Областна управа – Смолян, април;
- двама в IV Национална среща „Музеите и устойчивото развитие“, организирана от Министерство на културата и РИМ-Бургас, юни;
- един в научна конференция „Книжовно-документално наследство в българските библиотеки и музеи“, организирана от Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ при Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, юни;
- един в научна конференция „Проучвания, изследвания и перспективи на културното наследство в Източните Родопи“, организирана от РИМ-Кърджали, септември.

В резултат са **предадени за публикуване седем статии**, някои от които са отпечатани (вж.: по-горе в Научно-изследователска дейност, публикувани).

КУЛТУРНО-ИНФОРМАЦИОННА И ОБРАЗОВАТЕЛНА ДЕЙНОСТ

1. През 2015 г. общо **20 904 посетители** са посрещнати в постоянната експозиция и във временните изложби, експонирани в залите на музея в това число 13 984 безплатни посетители в четвъртък, посочен като ден за свободни посещения според регламент на ЮНЕСКО и посетители при откриване на изложбите. Изнесени са **48 платени беседи** в експозиционните зали, от които **2** на английски език. Извън залите на музея, на историческия връх Средногорец са заявени и изнесени 4 беседи; 2 – в Широка лъка, за традиционната родопска архитектура, 2 – на археологически обект Смолянска крепост. При обслужване на изложбата „Съборът на Рожен – история, песни, звезди“ са изнесени 5 беседи.

2. Дадени са 11 **консултации** за разработки и проучвания на студенти, докторанти и изследователи от България и чужбина по исторически, етнологички и музеоложки теми. Изготвени са **5 справки** за външни лица по заявка в научен и технически архив, в библиотеката и от музейните уредници по заявки на институции, юридически и физически лица.

3. Разработени и реализирани са различни **музейни образователни програми, школи, ателиета, лекции и уроци** за деца, ученици и студенти, общо 11 на брой с 51 проведени занятия и в тях са се включили 488 **участници**.

В това направление иновативно решение с много добри резултати е стартиралата през м. януари 2015 г. **изследователска акция „Млади родопски краеведи“** по повод 80 години от създаването на музея в Смолян и 150 години от рождението на видния общественик, книжовник, родоповед, учител и основател на музея – Стою Шишков. Иницирирана от музейната колегия с цел създаване на мрежа от млади родопски краеведи, които да допълнят познанията си за историята на родното място и да придобият умения за поселищно проучване, към организаторите на акцията са приобщени РИО – Смолян и Държавен архив - Пловдив. По регламент покани за участие са отправени към преподавателите и учениците във всички училища на Смолянска област, като всяко училище има право да състави един официален отбор от преподавател и трима ученици. В основата на изследователската акция е анкета-въпросник, реализирана от Стою Шишков през 1928 г. Като уредник в Окръжен етнографски музей в гр. Пловдив той разработва и отпечатва въпросника с цел краеведски проучвания, отнасящи се до природата, демографията, историята, занаятите, културата и др. за всяко селище в Тракийска област, включително и в Родопите. Информацията е попълвана най-често от учителите. Днес ръкописно попълнените въпросници от 1928 г. се съхраняват в Държавен архив – Пловдив, в личния фонд на Стою Шишков.

В Изследователската акция се включват 20 екипа от различни общини и селища на Смолянска област. През март-април, по време на изследователската работа, всички екипи са посетени от музеен специалист и в рамките на работните срещи са дадени конкретни насоки, изяснени са възникналите до момента въпроси и са очертани последващите задачи на съответния екип за успешен финал на изследването. Комисия от специалисти от трите институции–организатори с председател – Никола Запрянов – старши експерт по обществени науки и гражданско образование в РИО – Смолян и членове: Ели Попова – началник отдел „ДА“ Пловдив към Регионален държавен архив – Пловдив и Тинка Белегова – уредник в РИМ „Стою Шишков“ – Смолян, преглежда постъпилите разработки и отличава най-добрите. Първа награда е присъдена на екипа от ОУ „Никола Йонков Вапцаров“ – с. Широка лъка, община Смолян; втора награда - на екипа от ОУ „Цар Симеон I“ – с. Павелско, община Чепеларе, трета награда - на екипа от СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – гр. Неделино. Връчена е поощрителна награда на екипа от ПГ „Васил Димитров“ – гр. Мадан. Материалите от изследователската акция са заведени в научния архив на РИМ-Смолян и в ДА – Пловдив. Най-важният резултат е породен у младите хора стремеж за изследване на родното място, за връзка с миналото за едно по-добро бъдеще.

През юли 2015 г. е организирана и проведена **трета лятна музейна школа „Ваканция в музея“**. Тя е подкрепена от Клуба на приятелите на музея в Смолян и от Европа Директно – Смолян и СНЦ „Нови хоризонти“. Членовете на Клуба участват с доброволен труд в рамките на програмата на школата и с разработка на мини-проект за закупуване на част от материалите за ателиетата, представен на Европа Директно - Смолян. СНЦ „Нови хоризонти“ предостави литература за Европа, Европейския съюз и европейските ценности, подходяща за възрастта на очакваните в музейната школа посетители. Предложението към публиката е полудневно занимание в музейните експозиционни зали за деца от 6 до 12 - годишна възраст по различни теми за всеки ден от работната седмица. През 2015 г. „Ваканция в музея“ тематично обхваща

познания и творчески ателиета, свързани с бита на древните траки, с родопските календарни празници и обичаите на съответните дни, с най-представителните за Смолянския музей експонати в постоянната експозиция. Малките посетители слушат детски приказки от Европа и разказват подобни фабули или приказки със същите герои от Родопите. Работата с плъсти е организирана върху изработка на европейски символи върху плъстени пана. Това е единственото ателие с вход, предлагано за посетителите през 2015 г., на цената на едnodневен билет за ученици. На заключителната среща изработеното по време на „Ваканция в музея-2015“ е показано в специален експозиционен кът. За успешно провеждане на „Ваканция в музея – 2015“ за втора поредна година община Смолян и РИО-Смолян номинират музея за Годишните награди „ПРОКУЛТУРА“ в категория „Общински културен институт“. Към техните номинации през 2015 г. се добавят и тези на ПУ „Паисий Хилендарски“ – Филиал Смолян и на СНЦ „Нови хоризонти“.

5. **Доброволците**, включили се през 2015 г. в различни инициативи на РИМ-Смолян, са 67 човека. Основното и най-устойчиво ядро изграждат членовете на клуб „Приятелите на музея в Смолян“, създаден през 2008 г. Доброволен труд в полза на музея е положен главно за реализация на творчески проекти, организация и артистични участия в различни културни събития, за поддръжка на институционалния сайт и др.

6. Продължава успешното **сътрудничество на РИМ-Смолян с преподаватели и студенти от специалност „Рекламен дизайн“ към Факултет „Приложни изкуства“ на НХА – София**. През юни 2015 г. в РИМ-Смолян е проведена лятна практика на студенти от III курс под ръководството на преподавателите Теодор Лихо, Десислава Лазова и Светлин Балездров. По принцип разработките на участниците в лятната практика са върху конкретни тематични музейни изложби при предоставяне на данни за отделни музейни колекции и достъп до оригиналите. По време на практиката през 2015 г. са разработени концепции за изложба от музейни плакати, публично защитени пред преподавателите, музейни експерти, представители на други културни институти в града.

7. От 21 до 29 август е проведено **третото издание на „Седянка в Смолян“**, организирано съвместно с Клуба на приятелите на музея и Националното сдружение „Работилница Седянка“ – Велико Търново. В рамките на изложението посетителите на музея имат възможност за включено наблюдение и обучение в различни ръкоделни умения под ръководството на изявени майсторки на традиционни женски занятия. Проведени са организирани занимания с младежки лагер от Украйна и с гости на х-л „Макрелов“.

8. Специално място заема програмата за отбелязване на **„80 години музей в Смолян“**. Тя обхваща различни по същност прояви, насочени към различни целеви групи, но сред глобалните цели при реализацията е популяризиране на съвременния музей в града като културен център за дебат по проблемите на наследството.

10. Със самостоятелни програми са отбелязани 18 май - Международен ден на музеите, „Нощ в музея – 16 май 2015“, (изпратена информация за сайтовете на ИКОМ <http://network.icom.museum/international-museum-day> и на Европейската нощ на музеите <http://nuitdesmusees.culturecommunication.gouv.fr/>) и „Европейски дни на наследството-2015“ в края на септември. Те включват разностранни културни събития – срещи, концерти, изложби, церемонии и др.

11. По установена добра практика на 18 май 2015 г. са връчени **годишните Дарителски грамоти** за принос за обогатяване на музейните фондове. През 2015 г. грамотите са специални – обвързани с честването на 80 години музей в Смолян и са по дизайн на Теодор Лихо, преподавател в НХА. Носителите са 24 дарители, някои от които са с особени заслуги за многократни дарителски жестове и устойчиво сътрудничество.

12. На 18 май 2015 г. е представена книгата „Шишковския род в Устово“ на Дечо Камишев, наследник на рода, родственик на Стою Шишков – основател на музея в Смолян, един от учредителите на Клуб „Приатели на музея в Смолян“. Това е една от музейните прояви, свързани с **отбелязването на 150-годишнината от рождението на Стою Шишков**. По същия повод през март 2015 г. Смолянската музейна колегия със съдействието на Регионален инспекторат по образование – Смолян, стартира конкурс за есе на тема „Стою Шишков – изследователят на Родопите“, насочен към учениците от трите училища с патрон Стою Шишков в страната, с които музеят от години е в активни връзки. Това са IV ОУ в Смолян, основното училище в с. Търън, община Смолян и 34 ОУ в София. За конкурса са разработени 24 есета, най-добрите от които са наградени и представени в залите на музея по време на тържественото честване на 15 май 2015 г. Тогава е проведена и викторина между отборите на възпитаниците от V да VIII клас на училищата „Стою Шишков“ на тема „Стою Шишков – живот и дейност“. Викторината премина при голям интерес от страна на присъстващите и подкрепящи участниците съученици и учители, пред родственици на Стою Шишков от Смолян, София, Пловдив и Асеновград, дошли специално, за да присъстват на двете инициативи.

13. РИМ-Смолян продължава **ползотворно партньорство и организиране на общи прояви** с местните власти и сродни институции като Художествената галерия в Смолян, читалища, РИО – Смолян, ДА – Смолян, с редица граждански организации в областта - съюзите на запасните офицери, Българско историческо дружество, Тракийско дружество, Клуб „Родолюбие“, Комитет „Васил Левски“, „Родопски хайдути“, СНЦ „Нови хоризонти“, Отворено общество – Смолян и др. През 2015 г. успешно е организирано V състезание по „Лъвски скок“ за възпитаниците на училищата с патрон Васил Левски в област Смолян. Инициативата се провежда на датата 19 февруари и е съвместна с РИО-Смолян, Община Смолян и Общински комитет „Васил Левски“.

14. През 2015 г. продължава поддържането на активна Facebook страница на РИМ-Смолян и актуализиране информацията в музейния сайт (<http://www.museumsmolyan.eu>). Поддържа се и сайта на Клуб приятели на музея (<http://www.museum-friends.com>). Изпращана е информация за някои подходящи за свободното време музейни инициативи на www.izi.travel.com, www.read-travel.eu, www.peika.bg. За информиране на обществото относно дейности и проблеми на музея, също и за емблеми на културното наследство в Смолянска област са използвани утвърдени от години връзки с медиите. Най-активна подкрепа РИМ-Смолян продължава да получава от ИА „Фокус“ – Радио Смолян, от местната кабелна телевизия „Фотон К“, от в-к „Отзвук“ и електронните медии в Смолян. През 2015 г. са използвани страниците на медийните проекти на две от общините – Чепеларе (едноименен месечен вестник) и Девин (едноименен седмичник), както и телевизионните репортажи на САТ-ТМ – Златоград, на ТВ „Алфа“ и на регионалната

eTV – Хасково. Репортажи за дейността на музея и най-значимите инициативи през годината редовно са излъчвани по БНР и Радио Пловдив..

15. С цел привличане на нови посетители на експозицията и временните изложби РИМ-Смолян е представен с рекламни материали на туристическите борси в София, Велико Търново и Пампорово. Целогодишно се поддържат връзки и се предоставя информация на Туристическите информационни центрове в Смолян, Широка лъка, Девин, Чепеларе, Златоград, на хотелите в града и в к-т Пампорово.

ОРГАНИЗАЦИОННА ДЕЙНОСТ

Националната научна конференция „Музеи и колекции“ е главната проява, организирана в рамките на програмата „80 години музей Смолян“. Конференцията е посветена на ключово културно събитие за среднородопския край – създаване през 1935 г. на музей в Устово, днес квартал на Смолян. Дължим го на Стою Шишков – учител, бележит изследовател на Родопите, издател и общественик. Конференцията е проведена на 8-9 октомври 2015 г. РИМ-Смолян е инициатор на форума, към който са привлечени за съорганизатори Община Смолян, НИМ и областната управа. Научен ръководител е проф. Цветана Кьосева от НИМ, най-добрият познавач по проблематиката в България. Поставянето във изследователски фокус на музейните колекции е сравнително ново за българската музеология, но широко дебатирано в световен мащаб. В исторически план колекциите са в основата на музейната институция, а съвременното ни среща със серия предизвикателства пред сформирането и управлението им днес. Този форум даде възможност за задълбочена полемика относно музейните колекции сега и тук, в България; да се разкрие гледната точка на различни музейни структури, отговорни за процесите на формиране и управление на музейни колекции, да се представят успешни практически решения на стандартни методологически постановки, да се представят уникални музейни колекции. По замисъл конференцията е поставя дебат в три направления, обвързани с комплектуване и регистрация на музейни колекции; история и състояние на проучванията на музейните колекции; уникални музейни колекции. В конференцията вземат участие 34 български експерти от национални, регионални и местни музеи и галерии и университетски преподаватели с интерес към проблематиката.

Друга проява в рамките на програмата „80 години музей в Смолян“ е организирането на **Първи национален преглед на музейния плакат**. Инициативата, стартирала през януари 2015 г., принадлежи на РИМ-Смолян, но за учредители са привлечени Община Смолян и областната управа, Факултет „Приложни изкуства“ при НХА – София и Министерство на културата. Създаден и разпространен е статут за участие в Прегледа. В организацията на Първия преглед участват още Сдружение „Български музеи“ и Клуб „Приятел на Регионален исторически музей „Стою Шишков“ – Смолян. Това наистина е първи по рода си преглед за български музеи и галерии, регистрирани като културни организации в Министерство на културата. По своята същност е конкурс за съвременни рекламни плакати на музеите и техните експозиции и изложби. В света на съвременните комуникации плакатът е провокация, призван е да „грабне“ минавача, да го впечатли моментално. Чрез него авторите внушават образно и с минимален текст основната идея на експозицията или изложбата в музея, която непременно да бъде посетена, тъй като тя образува, възпитава, емоционално обогатява. В рамките на

инициативата е показана изложба на наградените и селектирани плакати на български музеи и галерии, със специалното участие на РИМ-Смолян и музеи в побратимените на Смолян градове: Кишпещ (Будапеща), Унгария; Зул, Германия и Върю, Естония. Събитието е включено в Националната програма на Министерство на културата за „Европейски дни на наследството 2015“. Статутът на Прегледа дава възможност на музеите и галериите да се представят с по един плакат в две категории: рекламен плакат на музей и/или за постоянна експозиция и рекламен плакат на музейна изложба. Основно изискване за участие е плакатите да са съвременни (създадени през последните три години и да се отнасят за изложби от последните три години). В Първия Национален преглед на музейния плакат – Смолян 2015 са представени 34 плаката от 28 музея и художествени галерии (два национални, петнадесет регионални и единадесет общински музеи и галерии). Конкурсното начало следва високи критерии чрез журиране от доказани професионалисти, които заседават прозрачно пред група студенти III курс от НХА, Факултет „Приложни изкуства“, специалност „Графичен дизайн“, по същото време провеждащи лятната си практика в Смолянския музей. На официалната церемония по награждаването, проведена в залите на РИМ-Смолян на 25 септември 2015 г., са връчени плакети и сертификати на отличените музеи и галерии, придружени с парични награди, осигурени от Министерство на културата, РИМ-Смолян, Сдружение „Български музеи“ и Община Смолян. Всички участници в Прегледа получават сертификати от Община Смолян. Тотал-дизайн на инициативата разработва Катедра „Рекламен дизайн“, Факултет „Приложни изкуства“ при Национална художествена академия – София.

През 2015 г. РИМ-Смолян е организатор на **кръгла маса „В кадър: Стою Шишков, Смолянска област, Родопите“**, проведена на 30 октомври в новооткритата зала „Юбилейна 150“ на Читалище „Кирил Маджаров“ – кв. Устово, съвместно с Община Смолян, държавните архиви в Смолян и Пловдив и читалището-домакин. Представени са различни теми, засягащи изследователските интереси на Стою Шишков в Родопите и специално Анкетната карта, разработена от него през 1928 г., с която събира краеведски сведения за редица селища в Тракия и в Родопите; дигитализираното архивно наследство на Стою Шишков; идейно-педагогическите му проекти за българско училище, реализирани в Чепеларе, Орехово, Асеновград и Пловдив. Интерес предизвиква представянето на резултатите от Изследователската акция „Млади родопски краеведи“, както и показване на документа, с който на 4 март 1936 г. съмишлениците на музейното дело в лицето на активни общественици от Устово одобряват решението за създаване на музей в Устово и първия музееен комитет.

Екипът на отдел „Връзки с обществеността“ организира **участие на РИМ-Смолян в Националния конкурс „ЧЕТИ И ПЪТУВАЙ“ (READ AND TRAVEL)** в двете категории за най-интересно туристическо издание и за най-оригинален плакат, проведен в рамките на 12 международно издание „Културен туризъм-2015“, Велико Търново.

По проблема за **усъвършенстване на музейните експерти, за развитие на човешките ресурси и административен капацитет** РИМ-Смолян продължава да следва политиката на „учене през целия живот“ и да поощрява заявिलите готовност да се усъвършенстват в работата и да придобият нови знания и компетенции като експерти в различни области на наследството или такива с административни задължения.

На отделни музейни експерти и служители, в зависимост от основните им задължения в институцията, е осигурено участие в конференции, срещи, семинари, публични лекции, обучения, организирани от Министерство на културата, институти, университети, от общинската и областна администрация в Смолян, от неправителствени организации, сред които:

- един в семинар „Валоризация на културното наследство, музейна политика: реставрация, комуникация, медии“, проведен в София и организиран от българското Министерство на културата и Музей Лувър – Франция, март;
- един в обучение по дигитализация, охрана и сигурност на музейните колекции, организирано от Министерство на културата и РАМ – Пловдив, март;
- двама в 54-та Национална конференция по археология - Гоце Делчев, май;
- шестима участват в работно посещение на РИМ-Кърджали и археологически резерват „Перперикон“, септември;
- двама в национална музейна среща „Съхраняване на националната идентичност и музеите в България като част от устойчивото развитие“, организирана от Министерство на културата и Художествена галерия - Плевен, октомври;
- четирима в поредица обучения по комуникации, медиаторство и работа с НПО в рамките на проект „Граждански мониторинг за ефективно прилагане на Стратегия „Европа 2020“ на областно и общинско ниво“, проведени в Смолян, Златоград и Чепеларе, март – декември;
- посещавани информационни срещи за „Стратегия 2020“ и за актуални програми, организирани чрез Областен информационен център – Смолян;
- един в годишна среща и отчетно-изборно събрание на Сдружение „Български музеи“ в Габрово, ноември;
- представител на счетоводството на музея е включен в платено обучение по годишно финансов отчет и приключване на бюджетни организации, също така служителите, ангажирани с Групата за управление на труда, са обучени и сертифицирани по мерки за безопасност на труда.

През 2015 г. е извършен частичен ремонт на покрива на административната част от музейната сграда, фойето на експозицията, използвано за зала за временни изложби и в някои от помещенията на сградата.

РАБОТА ПО ПРОЕКТИ

През 2015 г. е разработен, изпълнен и отчетен проект „Адаптиране на работно място за лице с увреждания в РИМ „Стою Шишков“ – Смолян, финансиран чрез Агенция за хора с увреждания, с която музеят има установено дългосрочно сътрудничество..

„Българските традиции, споделени с Европа“ е мини-проект на клуб „Приатели на РИМ „Стою Шишков“ - Смолян“, съфинансиран от Европа директно – Смолян към СНЦ „Нови хоризонти“ – Смолян, на който РИМ-Смолян е партньор и домакин. Насочен е към реализацията на лятната музейна школа „Ваканция в музея-2015“.

Разработени и представени в срок, но не спечелили финансиране са два проекта за провеждане на археологически проучвания по държавната задача за 2015 г. чрез Министерство на културата.

РАБОТА НА СЪВЕЩАТЕЛНИ ОРГАНИ НА МУЗЕЙНИ СПЕЦИАЛИСТИ

Съветът на специалистите и Редакционно-издателският съвет са провеждали регулярни съвещания през годината относно фондовата дейност, главните инициативи през годината и предаване за редакция на Том II от Известия на Регионален исторически музей „Стою Шишков“ - Смолян.

БЮДЖЕТ

Регионален исторически музей „Стою Шишков“ – Смолян, е юридическо лице със собствен БУЛСТАТ, второстепенен разпоредител с бюджет към община Смолян – Държавна дейност 739 „Музеи и галерии с регионален характер“.

Съгласно прилаганите стандарти в делегираните от държавата дейности за 2015 г., бюджетът на музея е в размер на 278 520 лв.

Възстановен преходен остатък за 2014 г. 2854 лв.

Получен трансфер от Министерство на културата за награден фонд за „Първи Национален преглед на Музейния плакат – Смолян’2015“ в размер на 1000 лв.

Получена субсидия от Община Смолян, съгласно ФО, за честване на 100 години от Първата световна война в размер на 1800 лв.

Получен трансфер от АХУ към МТСП за реализиране на проект „Адаптиране на работно място за лице с увреждане» в размер на 4848 лв.

Получени помощи и дарения от ЕС в размер на 3568 лв., която сума представлява окончателно разплащане от верифицирани разходи по проект THRABYZNE, Гърция – България – 2013 г.

Реализирани приходи от продажби на услуги, стоки и др. неданъчни приходи на стойност 20 006 лв., като от тях са изразходени за доставка на стоки 1798 лв. и внесен данък по ЗКПО в размер на 421 лв. върху приходите за 2014 г.

Нетните собствени приходи в размер на 17787 лв. са изразходени за издръжка на музея.

От преходен остатък за 2014 г. в размер на 2854 лв. са закупени четири броя компютри.

През 2015 г. са изплатени заплати, ДМС, СБКО, др. възнаграждения, суми за извънтрудови правоотношения и задължителни осигурителни вноски от работодателя в размер на 203 622 лв.

Отчетната финансова 2015 година РИМ „Стою Шишков“ - Смолян, завършва без задължения и с реализирана икономия (преходен остатък) в размер на 4270 лв.

Съгласно Закона за счетоводството и Счетоводната политика на музея текущо са извършвани анализи на счетоводното отчитане, преценка на ДМА и инвентаризации.

На тримесечие е анализирано изпълнението на бюджета план/отчет и е извършвана актуализация на плана в рамките на бюджета на музея.

ТАНЯ МАРЕВА
ДИРЕКТОР НА РИМ „СТОЮ ШИШКОВ“ – СМОЛЯН

Отчетът е разработен на база отчети по структурни звена и индивидуални отчети на служителите на РИМ-Смолян и обсъден преди да се приеме в окончателен вариант от Съвета на музейните специалисти на редовно заседание, проведено на 28 януари 2016 г.

Официалният отчет на институцията за 2015 г., заедно с отчетите по структурни звена и индивидуални такива, се завеждат в „Научен архив“ на РИМ-Смолян.